СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 195. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 22 серпня 1930. VOL. XXXVIII. No. 195. Jersey City, N. J., Friday, August 22, 1930. THREE CENTS.

БАНДИТИ ВБИЛИ ЮНІЙНОГО ЛІДЕРА

ПОЛІЦІЯ ШУКАЄ КОНТРАКТОРА.

ШИКАҐО (Ілинойс). — Невисліджені досі бандити вбили Чарлза Молкейґі, 44-літного бизнесового агента юнії пломберів.

Виновників убивства не зловлено. Поліція шукає за Чарлзом Стейном, пломберським контрактором, та Чарлзом Корчейном, суперінтендентом цеї самої контракторської фірми, котрі мали від якогось часу сварку з погибшим, а десь у часі вбивства пропали з міста.

Поліція представляє справу так, немов би вбивство було вислідом теж непорозуміння між двома юніями, а саме юнією пломберів та юнією „стімфітерів", котрі обі добивалися права встановляти рефріґератори в нових будівлях.

СУПЕРЕЧКА ЗА ПРОГИБІЦІЮ В АДВОКАТСЬКІЙ ПАЛАТІ.

ШИКАҐО. — На зборах адвокатської палати виринула на вступі справа прогибіції. Частина присутних делеґатів подала внесок, щоби виконавчий комітет не подавав до публичного відома висліду голосування в справі прогибіції, яке комітет зарядив якийсь час тому. Проти цього внеску промовляло богато бесідників. Головним арґументом було те, що тепер уже запізно відкликати голосування, коли воно вже заряджене; треба було прихильникам прогибіції не допускати до голосування в час, а не аж тоді, коли перші відповіди показали велику перевагу по стороні противників прогибіції. При голосуванню над внеском за дальше відбуття голосування над прогибіцією заявилося 5 разів стільки голосів, як проти.

Супроти цього голосування відбудеться далі, а вислід буде проголошений десь у листопаді. Досі віддано вже 15,000 голосів. Всіх членів адвокатська палата має 28,000.

На конвенції говорив теж Викершем, голова Ґуверівської комісії для виконування закона. Він казав, що Америка не має настрою до виконування законів. Навчити Американців виконувати ухвалені закони це одна з головних точок виховання американського народа. Коли законодатна влада ухвалила якийсь закон, тоді горожанин уже не має права вибирати, якого закона він має придержуватися, а якийй він має ломати.

ПІВТОРА МІЛІОНА ДОЛЯРІВ У ТИЖДЕНЬ НА ОПЛАТУ БАНДИТІВ.

НЮ ЙОРК. — На слідстві, яке державна прокураторія веде над зловжитками в доставі поживи, виступали свідки, які обчисляли, кільκо місто платить викупу всяким бандитам, які живуть як галапаси на цьому промислі. Свідки годилися, що бандитизм коштує місто Ню Йорк коло півтора міліона долярів у тиждень.

ПОСОЛ ОБЖАЛОВАНИЙ ЗА КРАДІЖ.

АТЛАНТА (Джорджія). — Державна прокураторія обжаловує Д. Г. Кербі, наймолодшого члена стейтової леґіслятури Джорджії, за напад та грабунок 106 долярів.

Кербі каже, що ціле обжаловання це є політична штучка його ворогів, складає бонд у сумі 2,000 долярів та домагається як найскорше розправи над собою.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ЛОРД БОРОНИТЬ АНҐЛІЙСЬКОГО ПАНУВАННЯ В ІНДІЇ.

ВИЛІЕМСТАВН (Месечусетс). — На зїзді Інституту Політики обговорювано справу Індії. Головним бесідником був анґлійський лорд Местон, котрий свого часу був в анґлійській службі в Індії. Лорд обороняв анґлійське панування в Індії. Він представляв проект нової конституції для Індії, вироблений комісією Саймона, як взірцевий проект для вирішення індуських питань. Він критикував Індусів за їх опозицію до проєкту, кажучи, що Індуси плянували протести проти проєкту ще заким проєкт був поданий до публичного відома. Він представляв нову конституцію як благодать для Індусів, яка дає Індусам ширші національні права, як конституція деяких самостійних індуських князівств. Він упевняв, що на случай уступлення Анґлії з Індії запанувалаб анархія й релігійна війна.

СУД ПІДДЕРЖУЄ ВИРОК НА ҐАСТОНСЬКИХ ЗАСУДЖЕНИХ.

РОЛІ (Норт Каролайна). — Найвищий суд стейту Норт Каролайни потвердив присуд нижчого суду проти обжалованих за заворушення в Маріоні, в яких загинув ґастонський начальник поліції Ейдерголт. Кари сягають від 5 до 20 літ.

Чотирох засуджених мало втекти до Росії.

ВІДКРИВАЮТЬ НОВИЙ МІСТ НА ГУДСОНІ.

ПОКІПСІ (Ню Йорк). — У понеділок має відбутися відкриття нового моста понад ріку Гудсон. Міст коштував 5 міліонів 890 тисяч долярів. Постановлено його будову півпята року тому. В відкриттю мають взяти участь стейтові уряди Ню Йорку й Ню Джерзі та міські уряди міста Покіпсі в стейті Ню Йорку та міста Гайленд в стейті Ню Джерзі.

ЩЕ ОДИН СПОСІБ ПОМНОЖУВАННЯ БАНКНОТІВ.

Спосіб, як скоро збогатитися, виявив Михайло Орлов; чоловік невідомої адреси, фармерови Віто Фофорте в Індіян Ґров коло Торонто. Однакож Фофорте настільки зацікавився сею штукою, що поділився новиною з поліційними детективами і Орлов покутує тепер за своєї щире серце. Після оповідання Фофорте, він приняв до себе Орлова на ніч, бо той не мав де спати. Вдячний Орлов оповів йому, що має в Ошаві машинку до роблення грошей і як Фофорте дістане для него 500 долярів, то візьме його до спілки і будуть ділитися доходами. По довгих торгах Фофорте приобіцяв вистаратися для Орлова 30 долярів. Одначе замісць пійти за грішми до банку, зателефонував до поліції, а ся арештувала Орлова. При нім найдено дійсний однодоляровий банкнот, цілковито змитий з одного боку. Орлов показував сей банкнот як взірець своєї, на половину викінченої роботи. Після оповідання Орлова, він прибув до Торонта звідкись з західної Канади.

ЗА СКИБУ ЗЕМЛІ.

У Добростанах, пов. Городок Яґайлонський, 75-літний селянин Василь Гук мав довші спори зі своїм сином Іваном, який домагався від батька записати йому більше землі. Батько не згодився, хоч обіцював, що віддасть йому всю землю, але вже по своїй смерти. Тоді захланний син напав на батька і в білий день убив його вистрілом з револьвера, після чого втік невідомо куди.

ЛАТАНЕ СЕРЦЕ.

В лічниці міста Ґрацу перевів д-р Штокер небувалу операцію. Розходиться про шиття простріленого серця. 27-літний урядник Конрад хотів себе застрілити і поцілив себе в саме серце, де куля застрягла. Тому, що він ще жив, перевезли його до лічниці, а перший асистент, д-р Штокер, взявся до операції. Він витягнув з серця кулю, зшив прострілене серце і доповнив страчену кров трансфузією крови. Конрад пережив операцію і остане при життю. Подібну операцію зроблено також у Ґраці 1914. року. Але тоді вона не пощастилася.

ЗНАВ, КОЛИ ВМРЕ.

В Австрії помер 61-літний машиніст Трунк, що предсказав свою смерть ще минулого місяця. Він відновив помешкання з 1. серпнем і зробив в останніх днях всі приготовання до свойого похорону. Своє майно роздарував між приятелів і оставив собі лиш одно ліжко. Рано пішов він до похоронного інституту і заплатив там усі видатки для свойого похорону. По обіді занедужав, а годину пізніше помер.

АРЕШТУВАННЯ ЧЛЕНІВ УВО В КОЛОМИЇ.

З Коломиї доносять, що тамошна поліція арештувала ґімназійного ученика Костя Сільського і Марту Кузьму, котра була перебрана по хлопячому, в опівночі, коли вони розліплювали „Сурму" по мурах міста. При арештованих найдено 10 чисел цього часопису. У звязку з цим арештовано ще три особи за приналежність до УВО.

А ЩО НА ТАКЕ ДРУГІ ЖІНКИ СКАЖУТЬ.

В Гонгерфорд, Вилтшайр, Анґлія, умерла Маргарета Еґертсон і в своїм завіщанню зазначила, що майно, вартости 52,000 долярів, лишає свому чоловікови на досмертне уживання, опісля те майно має перейти на другу жінку Еґертсона, а по її смерти на діти з другого подружжа, як які будуть. Такий великодушний тестамент не часто можна надибати.

ЗАГАДОЧНА СМЕРТЬ РАДЯНСЬКОГО УРЯДОВЦЯ.

У Здолбунові найдено урядовця рядянського торговельного „Внешторґу", Віктора Пащенка, із смертельною раною на чолі, заданою вистрілом з револьвера. Досі не вдалося ствердити, чи мається тут до діла з убивством чи самовбивством, але слідство виказало, що перед смертю Пащенка до його кімнати входила жінка місцевого „Внешторґу", про яку ходять поголоски, що вона є тайною аґенткою ДПУ. Доказано також, що Пащенко мав якісь непорозуміння зі своїм начальством.

ІНТЕЛІҐЕНТНИЙ КРІЛИК.

В однім анґлійськім готелі вибух огонь. Запалився і маґазин, в якому було приміщених кілька криликів. Огнева сторожа згасила вогонь в готелі й зачала ґасити маґазин. Робітники ствердили, що за вимкою одного згоріли всі крілики. Цей крілик уратував своє життя в цей спосіб, що скочив у ванну, яка була повна води.

КРАДІЖ ПОЧТОВИХ ГРОШЕЙ У ПОЗНАНІ.

В ночі 30. липня до почтового функціонаря, що ждав із почтовими посилками на поїзд, підійшов якийсь чоловік, представився як керовник амбулянсу та післав почтовця по папіроски. Коли почтовець відійшов, той невідомий забрав почтовий мішок, пачку вартісних листів і поручених посилок та цілий мішок із почтою з Липська, призначених для Лодзі, й утік. По дорозі викинув мішок. Поліція має опис його і сподіється зловити.

5 ЛЮДЕЙ РОЗШАРПАЛА ҐРАНАТА.

Дня 27. липня пастухи, що пасли маржину на полонині Дубиняк-Стебняк (пов. Косів), найшли артилерійську ґранату. Стали маніпулювати біля ґранати й вона вибухла та вбила 5 людей, а 3 зранила.

САМОВБИВСТВО ТАНЦЮРИСТКИ.

В Лодзі стався сензаційний випадок. Одного дня в „Ґрандґотелю" обслуга почула вранці страшний крик жінки, а коли відчинено двері, виявилося, що льокаторка готелю, танцюристка зі Львова Стефанія Ільницька, зажила отруту й веться в передсмертних болях. Її відвезено до лічниці, де вона померла, а перед смертю призналася, що, виступаючи з танцями в Перемишлі, залюбилася в одного урядовця, який обіцяв оженитися з нею, а до шлюбу жив з нею в дуже близьких відносинах. По якімсь часі Ільницька довідалася, що її наречений має в Перемишлі жінку і сина, а її одурює, і це стало причиною самовбивства.

ПОМІШАННЯ СМІХУ З ПЛАЧЕМ.

Парижські ґазети пишуть про дивний випадок нервової хороби у молодої дівчини Ґонтар. Хороба проявляється так, що дівчина плаче, коли їй хочеться сміятись, і сміється, як їй збирається на плач.

Се помішання зверхних обявів почувань хорої доводить часто у неї до дуже неприємних пригод, які затроюють їй життя. На похороні матері вона вибухла над гробом таким голосним сміхом, що публика, не знаючи, в чому діло, уладила проти неї з обурення демонстрацію. Таксамо не може вона показатися публично в веселім товаристві, бо зараз зачинає плакати. Один з парижських професорів медицини взявся її задармо лікувати, щоб при сій нагоді розслідити ближче хоробу.

АНТИРЕЛІҐІЙНА БОРОТЬБА У СРСР.

До Берліна приїхав з Харкова православний епископ Серафим, який оповідає: Большевики утворили окрему антирелігійну „пятилітку", згідно з якою що 5 літ реба закривати пяту частину всіх істнуючих церков. „Союз безбожників" випрацював новий плян антирелігійної боротьби. Безбожники нападають на вулицях на священиків і обкидають їх зневажливими словами і деякі священики примушені переодягатись у світське убрання. Духовенство не дістає карток на одержання сукна і тому ходить обдерте. Видано строгі заборони висилати шкільних дітей до церкви й окремі шпіони ДПУ слідкують за дітьми, які ходять молитись, та доносять місцевій владі. Учень, який молиться, тратить право студіювати у високій школі. Учителі комуністи карають також дітей за ношення хрестиків чи релігійних медаликів і за читання релігійних книжок.

ПІСЛЯ СТРАШНОЇ КАТАСТРОФИ НА ШЛЕСЬКУ.

Як відомо, на днях у копальні вугілля в Найроден підчас вибуху ґазів згинуло 162 особи, а кількадесять було ранених. Ближчі відомости преси говорять, що в копальні працювало 200 робітників, з чого тільки 14 робітників уратувалося зовсім. Окрім робітників після катастрофи згинуло 2 особи підчас ратункової акції. У глибині копальні уставлено окрему машину для випомповування трійливих ґазів, при чім робітники працюють у ґазових масках. Страшна була сцена, коли з копальні винесено трупів робітників, а їх жінки та діти, що чекали під копальнею, пізнавали між убитими своїх чоловіків та батьків. Голосний плач було чути в цілій дільниці. Деяких трупів не пізнали і досі, тому що вибух розшарпав їх і здеформував. У лічницях 6 лікарів доглядає попечених робітників у цій катастрофі. Катастрофа в Найроден належить до найбільших копальняних катастроф XX. віку в цілій Европі.

ПІСЛЯ КАТАСТРОФИ В НАЙРОДЕНІ.

У шахті в Гавздорфі біля Найродену на Шлеську добуто знову 8 трупів, присипаних землею робітників, а під руїнами копальні лежить ще 17 жертв катастрофи, яких не вдалось добути.

КОМУНІСТИЧНІ БАНДИ ВБИВАЮТЬ І ГРАБУЮТЬ НАСЕЛЕННЯ

ҐАНКОВ (Китай). — В долині ріки Янґтзе комуністичні банди плюндрують та вбивають і грабують мирне населення. Банди стараються триматись невеликих міст та сіл, щоб оминути сутички з реґулярними урядовими військами. Червоні банди вбивають і грабують населення без розбору. Жертвами їх падуть старі й малі, багаті й бідні. Населення в панічному страху тікає зі своїх місць, як тільки почує, що до них наближаються банди.

Реґулярній армії в провінції Кіянґсі вдалося здибати більшу армію комуністичних банд і вступити з нею в бій. Комуністичні банди остаточно розгромлено й зліквідовано. Притім вони стратили 4,000 вбитими й 2,000 полоненими. Влада привертає порядок у тих місцях, де побували комуністичні грабіжники.

У звязку з успіхами армії націоналістичного правительства проти північних ґенералів нанкінський уряд плянує негайне переведення широких реформ у центральному управлінню та в управлінню провінцій, щоби вони йшли на зустріч бажанням населення. Армія Кай Шека готова до нового наступу, але тепер пройшла велика злива, яка унеможливлює рух армії, бо розпустило всі шляхи та ріки так, що навіть невеликі потічки злилися в ціле море.

НАДІЯ НА НІҐРІВ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Після того, як в Гамбурґу відбувся всесвітний конґрес Ніґрів, при комуністичному професійному інтернаціоналі в Москві зорґанізовано сцеціяльну ніґерську секцію. Комуністи рішили поширити свою пропаґанду серед Ніґрів, сподіваючись при помочі їх викликати світову революцію. Як засіб пропаґанди серед Ніґрів комуністи вживають расового арґументу і підбурюють Ніґрів проти „шовінізму білих".

Большевицька преса чваниться, що комуністичному інтернаціоналови вже пощастило викликати повстання серед Ніґрів проти білих в Африці та в британській і французькій Вест Індіях. Комуністи хваляться, що їх преса серед африканських Ніґрів, цілковитих анальфабетів, має великий успіх.

ЩЕ ОДИН УТІКАЧ ВІД КОМУНІСТІВ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — Радянське посольство в Фінляндії знову має неприємність. Фінляндська влада звільнила зпід арешту бувшого голову торговельної російської місії в Фінляндії, М. Ерзінкіяна. Його було арештовано на прохання радянського посольства за випуск фальшивих зобовязань в імени торговельної місії на 125,000 долярів.

М. Ерзінкіян перед фінляндською судовою владою доказав, що це він зробив на підставі приказу вищої своєї влади й грошей цих ніколи не отримував, бо вони пішли на іншу ціль. Не зважаючи на протест большевицького представника, суд звільнив зпід арешту Ерзінкіяна. Він тепер обіцює, що оголосить відомости про те, як большевики підтримують свою пропаґанду в Фінляндії та в інших країнах, а головно, яким способом вони постачають гроші місцевим комуністам для пропаґанди.

БРІЯН ГОТУЄ РАПОРТ ДЛЯ ЛІҐИ НАЦІЙ.

ПАРИЖ (Франція). Міністерство справ закордонних вже закінчує складення так званої „блакитної книги". В цій книзі будуть зібрані всі відповіди держав Европи на пропозицію Бріяна утворити федерацію Европи. Таксамо в ній буде поданий текст Бріянового предложення.

Книгу цю Французи сподіваються розіслати всім державам ще перед засіданням Ліґи Націй у вересні. Вона має послужити матеріялом підчас дебат у цій справі в Лізі Націй, колиб до цього прийшло в найближчому часі.

ЧЕХІЯ ПОСОБИЛА УГОРЩИНІ ЗБРОЇТИСЯ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Чеська преса викриває, як Чехословаччина пособила узброїтися свому сусідови Угорщині. При розділі військового майна після розпаду австро-угорської монархії Чехії припало між військовим майном 120,000 австрійських крісів та скорострілів. Чеська армія була вже узброєна іншими крісами, а тому це майно не могло бути скористуване для неї й залишилося в Відні.

Про це довідався італійський військовий представник, який купив все майно для Італії. Італія частину крісів та скорострілів передала австрійській „Гаймвері", а більшу частину Угорщині, яка узброїла ними свою армію.

ФРАНЦІЯ БУДУЄ НОВИЙ ПАРОПЛАВ.

ПАРИЖ (Франція). — Підписано контракт на будову нового пасажирського пароплава для комунікації між Ню Йорком та Францією. Будова нового корабля має бути закінчена в 1934 році. Він буде найдовшим кораблем між всіми теперішніми пароплавами, бо матиме 1,170 стіп довжини.

Розмірами він буде приблизно такий як „Левайятан" або „Меджестік", бо матиме поємність 50 або 60 тисяч тон. Скорість його буде меншою від „Бремена", „Европи" або „Мавританії", але урядження має бути надзвичайно люксусове.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРИЄМНЕ З ПОЖИТОЧНИМ

Як доносили американські ґазети, Джеймс Дейвис, секретар праці, а тепер і кандидат на сенатора зі стейту Пенсилвенії, говорив недавно на отвореню діточого табору одної американської запомогової орґанізації так:

„Запомогові орґанізації не можуть мати в Америці успіху, якщо вони не будуть сповняти щось більше, як тільки давати товариські приємности. Вони мусять давати справдішну службу, наперед службу для своїх членів, а відтак службу для людства як цілости."

Що треба розуміти під сими словами „давати тільки товариські приємности"? Товариськими приємностями є вдоволення з товариства других людий, яке дає членство в запомоговій орґанізації, себто в відділі запомогового товариства. Сі приємности є ріжного рода. Розмова з членами. Обміна думками й спостереженнями. Вдоволення, яке має всяка дозріла людина з свідомости, що вона заряджує своїми справами. Отже з вибору відповідних людий, вирішування назріваючих справ. Се все є приємности, які становлять основу членства в запомоговій орґанізації. Таких товариських приємностий не дає обезпечення в асекураційнім підприємстві.

Попри сі основні товариські приємности запомогової орґанізації є ще такі, як товариські забави, уряджувані відділами запомогової орґанізації. Отже всякі балі в зимі, а пікніки й прогульки в літі. Знова запомогова орґанізація тим висша від обезпечення в асекураційнім підприємстві, що запомогова орґанізація лучить членів в одно товариство, обєднане любовю членів до себе, в одну немов би родину.

Але, як каже Дейвис, запомогова орґанізація, коли вона має вдержатися на далі в американському життю, мусить сповняти попри товариські приємности ще й свої сущні завдання. Сими сущними задачами для запомогової орґанізації є запомога й орґанізація людий для запомоги. Се не є ніяка запомогова орґанізація, яка під покришкою запомогової орґанізації лучить людий тільки для забави. І не пікнік, ні прогулька се запомогової орґанізації, коли на ньому не зроблено нічого для запомогової орґанізації. Пікнік і прогулька якраз на се найкраще надаються, щоби серед гостий, які завитали на пікнік, приєднати до орґанізації. На пікніку се можна зробити навіть без перериванння забави. З забавою можна получити поважну справу. Так роблять усі дозрілі народи, так можемо робити й ми.

Е. Богуш.

ДЕЩО ПРО ІЛЮЗІЇ

Щей досі в ріжних громадських колах панує переконання, що пролетарська диктатура поставила собі такі утопійні завдання на Сході Европи, які за нинішних обставин цілком неможливо перевести в життя, а тому, мовляв, большевицький режім неминуче та навіть у ближчому часі має збанкровувати. Такі думки та погляди поширені не лише в колах східно-европейської еміґрації, яка з цілком зрозумілих причин вірить (а головно бажає) у досить близьку загибіль совітської влади, а також у певних колах европейської публичної опінії.

Нам здається, що це одна з тих ілюзій, які у значній мірі шкодять справі визвольної боротьби. І дійсно, хіба переконання у неминучий та близький занепад большевицького панування на Сході Европи не нагадує нам такоїж фаталістичної віри чи ілюзії комуністів та їх прихпішників у неминучість вибуху пролетарської революції в цілій Европі? **Минають роки за роками, а тимчасом сувора дійсність не бажає рахуватися з подібними пророкуваннями та такими фантастичними прогнозами.**

Щоправда, обидві ці ілюзії мають під собою певний ґрунт, бо на Сході Европи під большевицьким пануванням переводяться справді утопійні спроби та відбуваються такі соціяльно-економічні процеси, які унеможливлюють будьяке господарське та політичне устійнення Совітського Союзу. В свою чергу инша частина Европи перебуває давно вже небувалу господарську крізу та щільно повязані з нею соціяльно-політичні чвари, а також дуже обтяжена такими міжнародними суперечностями, які загрожують новими збройними конфліктами. І от характерно, що **комінтерн та совітські можновладці не лише вірять в можливість вибуху пролетарської революції в Европі, а в міру своїх сил намагаються підготовити для неї ґрунт та зміцнюють европейські секції комінтерну,** щоб у слушний час використати ріжні можливі події для досягнення своєї мети. Навпаки, східньо-европейська еміґрація з нашого погляду власне не робить ніяких серіозних заходів для повалення большевицького режіму, сподіваючись, що народи Східньої Европи якось там самі впораються з пролетарською диктатурою. Слід підкреслити, що навіть та частина східньо-европейської еміґрації, яка має намір використати чужоземні чинники для боротьби проти совітської влади, не вовсім послідовна в своїй тактиці та недоцільно провадить пропаґанду, поширюючи в Европі думку, що большевицький режім ледви тримається. Адже **Европа має чимало своїх клопотів, а тому вона ніколи не виступить чинно проти большевиків, наскільки їх панування на Сході Европи не буде серіозно загрожувати тим чи іншим европейським державам.** Мовляв, раз пролетарська диктатура само собою з часом загине, то нема підстав Европі втручатися чинно у східньо-европейські справи.

Тимчасом пануюча нині думка, що пролетарська диктатура все розкладається та цілком безсильна впоратися з тими ріжними трудношами, які справді надзвичайно обтяжують переведення в життя виробленого совітською компарґією господарського пляну, не зовсім відповідає дійсности. Був час, коли майже ніхто не вірив, що совітська влада буде встані добитися навіть відбудови народнього господарства в передвоєнних розмірах. Як відомо, життя не виправдало цього недовіря. Також само розвіялися з вітром ті надії еміґрації, які вона покладала на всякі внутрішні чвари в совітській компартії.

З нашого погляду такі припущення являються теж до певної міри ілюзією, бо ми звикли порівнювати компартію з ріжними іншими европейськими партіями, а натомісць забуваємо, що її можна порівнювати хіба лише з італійською фашистівською партією, яка теж спромоглася утворити власну систему диктатури для монопольного панування в країні. Проте не слід забувати, що Сталін зовсім не є навіть таким диктатором, як Мусоліні, що останній має може навіть більше значіння для будучини фашистівської диктатури, як Ленін мав для пролетарської. Цілком зрозуміло, що Сталін нині користується найбільшим впливом у Совітському Союзі. Навпаки, всі інші лідери компартії, наскільки всни виступали проти нинішнього курсу політики компартії, або зовсім зійшли з політичної арени або у великій мірі втратили свій колишній авторітет.

Це зовсім інша справа, чи взагалі існує будьякий шлях розбудови народнього господарства, ідучи яким пролетарська диктатура малаб ґарантію, що він забезпечує їй перемогу та досягнення мети. Ми певні, що такого шляху нема, що кінець-кінцем **в наслідок збігу подій та на ґрунті певного комплексу обставин большевицький експеримент на Сході Европи закінчиться банкротством.**

НА ТЕМИ ДНЯ.

ГРАБУЮТЬ ЖЕБРАКІВ.

Дожилася радянська влада до того, що для „боротьби з контрреволюцією", а властиво для доповнення своєї скарбниці, їй доводиться грабувати навіть жебраків. Про це надійшла телеґрама з Москви до закордонної преси й годі сподіватися, що комуністична цензура пропустилаб її, колиб такого факту не було.

Отже в „пролетарській" державі навіть жебраки стали „буржуями". Хтож там тепер „пролетар"? Чи не лише комуністичні комісари, які жиють ще ліпше, ніж жили царські бюрократи, урядовці та поліцаї?!

Біда тій владі, якій треба свої фінанси поправляти грабунком і розстрілом навіть жебраків за їх „буржуйство" та „контрреволюцію". Це дуже добре характеризує таку владу.

ОТ ТОБІ Й УКРАЇНІЗАЦІЯ!

Писали, верещали, доказували большевики вже десять років, що вони українізують Україну й кождого року обіцювали, що до кінця його українізація буде закінчена. Ми говорили, що Українців українізувати не треба, бо вони є Українцями з природи й знають свою рідну мову, а також ми твердили, що ніхто не стане справді українізувати ту московську голоту, яка присилається комуністичною партією з Москви для русифікації України.

Комуністичні лизуни й посіпаки називали нас „бандитами", „зволочею", „зрадниками" й т. п. Взагалі називали всім тим, що лише забрило в голову московсько - большевицьких „халуїв". Та тепер сама радянська преса, але не та, що за кордоном, а та, що на радянщині, подає цікаві відомости про стан українізації на Україні радянських апаратів.

Наприклад, у Донецькому районі урядовців було в 1928 році 17%, які знали українську мову, а в початку 1930 року їх було вже 8.5% (вісім і пів процента); в полтавській окрузі в 1930 р. є лише сім і пів процента серед урядовців таких, котрі знають українську мову; в Глуховському районі таких урядовців було лише 2%, а в Маріупільському окрузі всього 0.7% (сім десятих процента). По инших районах процент таких урядовців не перевищує 25%. Одже всього одна четвертина.

А за „буржуазної" Центральної Ради на Україні не було 25% урядовців, які не зналиб української мови, а за Директорії не було таких і 2%.

Московська комуністична окупація країни повернула все на виворіт.

ДЖАБ ДЛЯ УКРАЇНСКИХ КОМУНІСТІВ.

Як бачимо, на Україні є велике поле до роботи для українських комуністів, які за кордоном так розпинаються в обороні московської окупації України. Мабуть Москва на Україні тримає своїх урядовців тому, що нема таких на Україні комуністів, які зналиб українську мову. То чомуб Українцям, лизунам комуністичної Москви, не їхати масово на Україну, щоби там будувати радянську Україну й помагати „матушке Москве" панувати на Україні?

Адже там „рай і комуністична благодать", як запевняють нас аґенти Москви, то чого їм „мучитися" й страждати в буржуазних країнах? Коли так піде „українізація України", то за пару років дочекаємося того, що вона на Україні скінчиться тим, що серед урядовців уже не буде таких, які розумілиб українську мову. Тоді дійде черга й до українізації тих українських комуністів, які за кордоном ведуть пропаґанду на користь Москви, користуючись для того українським словом, українським друком.

Звичайно, тоді наші земляки, які не знають російської мови, будуть так „українізовані", як „українізовані" Українці на Україні. Себто, як кажуть большевики, „вичищені", або, як говорять одесіти, їм скажуть: Пазвольте вам вийти вон! На місце їх посадять „українізованих" Москалів чи Жидів.

ЩЕ ОДИН ПРОЯВ БАНДИТИЗМУ.

В Ню Йорку прокураторське розслідування показало, що в місті оперує велика банда тих, котрі спекулюють на подорожінню харчів, які привозяться для населення. Банда цих спекулянтів наймала спеціяльних бандитів, які робили ріжні шкоди їх конкурентам і навіть загрожували вбивством тих, які не хотіли без потреби підносити ціни на ріжні продукти, або знижувати їх, коли вони дешевшали скрізь в инших місцях.

Адміністрація міста Ню Йорку та політика клюбу Тамані Гол довели до того, що найбільше місто в світі опинилося в руках ріжних злодіїв та бандитів, з якими вже й сама влада не може дати собі ради. До якої ділянки життя міста не візьмешся, скрізь знайдеш страшні неґативні явища. Населення, а передівсім біднота його, дорого платить за політику демократів з Тамані Гол.

Пієтарі Пеіверінта.*)

ЯК Я ЯРМАРКУВАВ

(1)

Я і моя жінка з усіх сил старалися заробити на життя та щоби велося наше невеличке господарство. Моя жінка робила ручну роботу, коли лише мала час. А зимою то вже так працювала, що ледви трохи находила часу вночі для відпочинку. Хоч ми мали вже хлопчика, а плекання його забирало їй богато часу, то жінка не вгавала в праці. Ще меньше спала. Нераз гляджу на неї так співчуваючо, коли вона змучена денною працею, кинулася на ліжко та як стій заснула. Всеж таки, коли дитинка лише писнула, жінка будилася та доглядала це так дуже їй любе й дороге сотворіння. Колиж дитинка знову вспокоїлася, жінка знову клалася та засипляла наче пташка на гильці, щоби переспатися кілька хвилин і щоби змучене тіло відпочало.

Що за видержаність! Що за посвята! Чи ми є всилі як слід оцінити любов і посвяту жінки? А чи дитина колись, як виросте, зуміє оцінити материнську любов і ті недостатки, яких мати зазнала для добра дитини? Нераз боліло мене серце, коли я бачив, як жінка опадала з сил, я відчував, що моїм обовязком є, колиб треба, віддати для неї моє життя.

Моя жінка мала тепер більше роботи, ніж звичайно. Вона ткала полотно, яке я потім мав продати на ярмарку. Наше невеличке господарство потребувало неодного, тому треба було щадити, де лише можна було.

Через зиму жінка наткала кілька звоїв ріжного полотна. Лежали тут як овоч її небуденної пильности.

З тої пори, як я вперше купував собі годинник, я став дуже обережний. Воно мені отворило очі і навчило дивитися на світ інакше, як досі. Я, невинна та справедлива дитина природи, уявляв собі, що всі люди добрі та спрведливі, бо я вважав, що обовязком кожного бути таким. Тепер навпаки думав я, що дуже рідко можна подибати справді чесних людей, зате тим частіше користолюбних чваньків і обманців. Дуже обережно, з усім моїм досвідом старався я не дати ошукати себе ні на великім ані на малім. Так, я був обережний та досвідчений, а люди також говорили, що я обережний.

Ну, добре. Як я постановив, поїхав на ярмарок, продати це полотно. Мав я їхати з одним **сусідом.**

Як я приїхав до міста, справили мене до одного торговця одягів. Він, казали, платить найліпше.

Я зараз пішов туди з моїм крамом.

Коли я там прийшов, побачив на базарі велику деревляну буду. Стояв там товстюх, середніх літ, із ліктем у руці. Лице кругле, без бороди, наче паляниця, ніс, наче бараболя, виставав посередині, наче чіп у бочці слабого пива. Ніздря широко отворені, подобали на дірки, що йшли просто в голову. Раз у раз напихав туди табаки. Одяг на ньому вилискувався, такий був витертий і брудний, трохи що не можна було приглядатися в ньому, наче в зеркалі.

— Гей, приятелю! Ходи но сюди, юначе, з твоєю матерією, зробимо інтерес! — кликав він до мене вже здалека та вимахував ліктем.

І я поступив до нього. Небаром ми погодилися, бо товар був добрий і сподобався йому.

Взявся він відміряювати перший звій. За кождою мірою додавав трохи, тому намірив із того звою три лікті меньше, ніж повинно було бути.

Кожен знає, що значить робота, коло якої напрацювався та намучився, тому я на цаль знав, скільки є в тому звою.

Я не вдоволився його міренням, а сказав виразно, що він змірив три лікті замало.

— Чи ви гадаєте, що я оце вперше мірю матерію? — сказав він сердито та глянув мені хитро у вічі.

— Ні, я так не думаю. Одначе я гадаю, що ви наміpили три лікті меньше, ніж є в дійсности! — відповів я.

— Справедливіше, ніж я, ніхто не мірить! — сказав він. — Це може кожен переконатися.

З тими словами оглянувся, начеб ті, що були довкола, потвердять його слова.

— Зараз можемо переконатися, — сказав я, взяв йому лікоть із рук і став наново перемірювати. І справді, тепер було три лікті більше.

Всі, що були при цьому, потвердили, що я мірив справедливо. Купець іще більше розсердився та вже не хотів і говорити про цю справу. Вдарив ліктем по звоєві матерії, що стояв поза ним, і накинувся на мене поганими словами. А знав їх стільки, що я навіть половини їх не чув і не можу їх повторити. Кат зна, де він їх навчився.

Зачудовано та здивовано глядів я на його лице, що ще більше набреніло, на похожий на бараболю ніс, що ще більше виставав і на бронзову краску, що нараз розіллялася по лискучій паляниці. Я мимохіть став тихцем обраховувати, скілько то ліктів матерії ця страшна людина за своє життя мусіла вже вкрасти у продавців.

Я забрав мої звої на плечі та лишив його, хай собі кричить і ганьбить.

Я не довго шукав іншого крамаря. Той був чесніший і я з ним погодився щодо ціни. Він закупив усі звої, а я за все дістав десять карбованців.

Тепер скажи сам, любий читачу, чи не обережний я.

Мені здавалося тепер, що я справді богач, бож я мав гроші, що вистануть на ріжні конечні потреби. Я двічи був вдячний моїй жінці, бож я знав, що це її заслуга, що я такий богатий. Перед моїми очима бачив я виразно її неструджену пильність, її натугу й недоспані ночі, завдяки чому це все повстало.

Тепер я став робити закупки.

Насамперед пішов я до торговця рибою, бо ми врадили, що я маю принести чвертку соленої кильки (риба з породи оселедців). Крамар мав богато неотворених барилочок і просив мене взяти, котру хочу. Кожен, самособою, хоче взяти для себе найліпше. Та що я не міг оглянути риби, я хотів узяти таку чвертку, в якій було би якнайбільше. Я важив і важив бочівочку в руках і вишукував найтяжчу. Небаром найшов я одну, що виглядала на тяжку та дуже гарну, хоч я ще раз переглядав ряди, та не найшов такої, що рівнялася би оцій. Ми згодилися щодо ціни, я взяв чвертку та пішов до моєї кватири, вдоволений, що торговля пішла добре.

Коли я вийшов на вулицю, що при ній жив, уже здалека побачив я, що перед ворітьми подвіря, де була моя кватира, стояло чотирох людей та оглядали коня, якого один із них держав за уздечку. Видно було, що добиваються торгу.

Коли я підійшов до них ближче, той з конем пішов на дорогу, а інші остали на місці. Один із них узяв із кишені талію карт і замахав мені ними поперед очі.

— Це погана книжка, отсе, що ти там маєш! — сказав я переходючи.

— А ти, відкіля, юначе? Виглядаєш на моторного, здібного чоловіка, — сказав підлесливо той з картами.

— Я собі звичайний чоловік, — відповів я.

— Не може бути! Такі моторні люди, як ти, рідко трапляються — сказав він і зараз додав: — Ти кажеш, що оце погана книжка, одначе ти дуже помиляєшся. Я вживаю її лише для приємности. Може тобі показати кілька веселих штучок? — сказав він і підняв карти вгору.

— Я не хочу грати в карти, — сказав я трівожно та хотів іти.

— Ні, ніколи в світі! Про це й не гадаю. Це зараз можна вичитати тобі з лиця, що ти не є ніякий грач. Я хотів лише показати тобі кілька гарних штук із картами, — сказав він із усміхом.

— Не маю звідки викидати на це гроші, — запримітив я.

— Гроші? Гадаєш, що я кажу за це платити собі грішми? Ні, напевно ні. Колиб так було, то я справді був би лихою людиною. Ні, я хотів лише так для розваги показати тобі кілька штучок. Гроші! Тут нема що й згадувати про гроші.

Таке він говорив і вимахував руками, так що я не міг рушитися з місця.

Я чув, як то картами можна робити ріжні дивні штуки, можна сказати, скільки худоби має дома і т. д. Мене стало кортіти, побачити такі штучки, тимбільше, що воно нічого не коштувало.

— Ну, коли ти нічого не кажеш заплатити собі за твої штучки, то покажи — сказав я тому.

(Дальше буде).

*) Оповідання Пеіверінти належать до найзамітнішої появи новіщої **фінляндської літератури.** Цікавий психольоґічний підхід, гарні описи селянського життя, як мало в якій іншій світовій літературі. Особи оповідань Пеіверінти змальовані так, що читач наче живих бачить їх перед собою.

Пієтарі Пеіверінта родився 1827 року в селі Ілівієска, де його батьки жили як зарібники. Вже змалечку навчили синка читати та писати. Доки батьки були здорові, заробляли доволі на життя. Та не все так було. Коли були хорі, мусів маленький Пієтарі дещо йти випросити. Робив це зі сльозами. Вже від 10-го року життя заробляв Пієтарі в чужих людей на хліб. На 22-ому році оженився з убогою сільською дівчиною та купив собі в кольонії шматок лісистого ґрунту. Тут жив 4 роки, а що мав гарний голос, узяли його за дяка до Алавієски. Кілька літ пізніше здав дяківський іспит у місті Ваза і був дяком у своїм рідним селі. В 1882 році був послом із селянської партії у фінляндському соймі.

Ще як був на службі в чужих людей, купував собі Пеіверінто книжки та ґазети, а ще більше набрав замилування до книжки, коли оженився, хоч приходилося тяжко жити. Дописував до ґазет. Аж нараз літом 1867 року, коли орав на свому полі, прийшло йому до голови, чи не міг би він писати книжок. І написав першу книжку „Епізоди з великої війни" і видав її тогож року. Написав теж драму, та вона не вийшла друком. В 1876 році зломив собі ногу і мусів пролежати довший час. Коли виздоровів настільки, що вже міг сидіти в ліжку, написав „Моє життя, образки з родинного життя", яке видала фінляндська „Просвіта". З тієї збірки взяте й оповідання „Як я ярмаркував".

Помер у 1913 році.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

Наступає осінь, наближається новий зимовий сезон для всіх робіт, підприємств та розваг. Кождий готується й кождий має надію на щось краще. Певно й українська година на радіо відродиться й ожиє. Напевно ми вже не будемо такі недбалі та індеферентні, як у минулому сезоні, коли так „щиро" підпирали українську годину на радіо, що вона пожила лише два місяці, тай померла.

Але питання, „чи ожиє знову?"

Небіжка наша українська година на радіо в минулому сезоні істнувала як сирітка, без батька, без матери. Підпирали її трохи центами, а більше словами.

А словами, то занадто щиро. Так наприклад, мені пригадується один факт, коли збирали центи на піддержання української години:

В одній нюйорській, досить передовій і патріотичній організації знайшовся занадто патріотичний чоловяга, котрий підчас збірки центів на радіо сказав: Е, співаки, що співають на радіо, мають дуже богато слави, то за це вони ще мусять платити, а не їм платити."

І коли пригадати, що цей чоловяга й сам співак та вважає себе розумним в музичному відношенню, то робиться дуже прикро. Безперечно, може таких однодумців знайдеться богато.

Може цей чоловяга й рушницю колись тримав за визволення батьківщини, а тепер скаже: „Досить вже я мав слави, повоював тай досить, а що Україна не є вільною, то не моя справа, я туди не поїду."

Так невжеж і ми всі, що підпирали центами нашу радіо-годину, й співаки, що співали два місяці безплатно й Сурма та всі інші мусимо сказати: „Досить вже мали ми слави, попрацювали й досить".

Ні, ми не повинні так говорити. Українська година на радіо є також частиною боротьби за визволення нашого краю, лише в культурний спосіб, шляхом розголошення нашої культури, нашої пісні. Ми мусимо нарешті зрозуміти, наскільки важлива українська година на радіо для наших змагань за визволення батьківщини, бо це один з найкращих шляхів для пропаганди нашої культури (пісні, музики) перед чужинцями. Правда, не всі люди дивляться на цю справу так, як дивлюся я. Є люди, котрі цікавляться українською годиною на радіо, котрі люблять своє рідне й котрі хочуть і чужинцям показати, що ми маємо, яка наша музика, пісня, творчість. Для цього я пригадую другий факт зі свого побуту на вакаціях в Ню Джерзи стейті, в одному маленькому місті, що положене 80 миль від Ню Йорку.

Жиють у тому місті небогаті робітники, що працюють у майнах. Є там Росіяне, Білоруси, Поляки, Мадяри, Словаки й трохи Українців. Працюють до 5. години пополудні, прийдуть з роботи, пообідають тай відпочивають до вечера на ґанках своїх небогатих деревляних хат. Ходити після роботи нема куди й одно задоволення — це радіо. Ось і питав мене мій приятель, до котрого я приїхав: „Чому це нема української години на радіо? Поляки — мають, Жиди — мають, Росіяне мають аж 5 годин на тиждень, а ми так нічого. — Було, каже, в травні та в квітні грали, співали наші пісні на радіо. Були ми горді з того й велике задоволення мали, а тепер тільки й чуєш глузування від сусідів. А особливо в неділю. Сусід Росіянин послухає „рошен-авр", виходить на двір тай питає. „А ґдеж, сасед, твої гречанікі"? Виходить другий сусід, Поляк, тай питає: „Кєдиж бендон ґралі паньске коломийки?" — Та так дошкулюють своїми запитами, що не знаєш, що й робити. А відповідати не знаю що, бо не знаю, як там у Ню Йорку стоїть справа з нашою радіо-годиною й чи будуть ще грати та співати? Чи може людей відповідних нема, щоб провадили цю справу? Чи потрібно грошей на це діло? Як потрібно грошей, то я й всі мої краяне 6—7 фамілій дадуть що місяця по 1 долярови, щоби тільки була наша година. Але в часописі, що я читаю, „Америка", ніколи не писали, ані про гроші, ані про радіо. Пару разів писали, що буде грати українська орхестра з Рочестер, але не було згадано нумера, лиш була назва стації, то я не міг злапати її на своїм радіо. Так і пішов з сумом спати. А більшого задоволення в нашому місті ми не маємо."

І ось таких людей, що хочуть мати українську годину на радіо, є богато.

Та й я сам, коли пожив там пару тижнів, то переконався, що дійсно потрібна українська година, особливо для маленьких міст, де нема ні театрів, ні кіна, а час увесь проходить на роботі та в хаті. Прийде вечір, то здається тільки й слухав би рідну музику, рідний спів, а доводиться слухати або американські, або польські, а частійше всього російські пісні.

Часом бували оголошення в наших часописах, що буде українська година на радіо з Рочестер, Мінеаполіс і т. п., але в часописі було зазначено лише стацію, а не було зазначено число „кілосайкл", то я лапав по всіх нумерах радіоапарата хвилин 15—20, то так і пішов спати з думкою: „Бідна наша доля".

Ось, як бачите, є два роди людей: одні кажуть, що не хочуть нашої години на радіо, а другі кажуть, що дуже хочуть. Та є ще треті, котрі, чи мають в хаті радіо-апарат, чи не мають, але кажуть, що українську годину на радіо вони не тільки хочуть, але вона нам потрібна.

До цих останніх належать люди свідомі, патріоти, а також і співаки, котрі довгий час співали для української години без плати, бо вони розуміли всю вагу цієї справи для нашого народу.

Ми не змогли втримати нашої години в минулому сезоні, по ріжним причинам, як то: по ріжному розумінню цеї важної справи; ізза нашої несвідомости; неорґанізованости; недбалости та інше. На цей сезон ми мусимо приготовитися заздалегідь і підтримати нашу радіо-годину з повним бажанням, енерґією та орґанізованістю, щоби виправити всі помилки, які були з технічного, матеріяльного й художнього та орґанізаційного боку.

Радіо-член.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, повідомляє усіх своїх членів, що спеціяльний мітінґ відбудеться в неділю, 24 серпня, у Ліберти Гол, в 2-гій годині. Є важна справа до полагодження. Котрий член не явиться на сей мітінґ буде караний 1 доляра. — Ілько Шеґера, предс.; Василь Возьний, секр.

ПОЗІР! — TAUNTON, MASS.!

ЗАХОДОМ ТОВАРИСТВА ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, відділ 122 Укр. Народ. Союза,

— відбудеться —

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 24 СЕРПНЯ 1930

(SUNDAY, AUGUST 24, 1930)

В ЛІСІ СТЕФАНА ШУРИ ПРИ EAST BRYTANIA ST.

Пікнік розпічнеться в годині 2-гій пополудни.

Просимо Шановних Українців, місцевих і позамісцевих, до численної участи.

За добру забаву ручить

195 **Комітет.**

Вразі дощу пікнік відбудеться на другу неділю, то є 31-го серпня с. р.

ПОЗІР! CENTRAL FALLS, R. I.!

ЗАХОДОМ ТОВАРИСТВА ІМ. ІВАНА ФРАНКА, відділ 93 Укр. Народ. Союза,

— устроюється —

ВЕЛИЧАВИЙ

ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 24 СЕРПНЯ 1930

НА ФАРМІ п. С. БАРОНА, Вест Рівер ул., Норт Сіконк, Масачусетс.

На сей пікнік запрошується всіх Українців місцевих і позамісцевих. Члени Тов. ім. Івана Франка повинні прибути зі своїми родинами, бо буде́ться знимати фотоґрафічна знимка. Дохід з пікніку призначений на Українську Діточу Школу в Centrall Falls. Місцевих будуть возити боси з Гай улиці, ріг Сентрал улиці, як і попередних пікніків. За добру забаву ручить — **Комітет.** 195

Вразі непогоди, пікнік відбудеться в неділю, 31 серпня.

ПАПА ЗА РЕФОРМУ КАЛЄНДАРЯ.

В Лізі Націй є проєкт у справі введення єдиного міжнародного календаря. Великодні свята мають мати визначений постійний реченець. Представник Ватикану був у Женеві та здав папі справоздання про праці комісії. Ватикан не противиться принціпові зміни календаря.

КОНІ В ОДЯГАХ.

У цілому світі можна подибати коні в одягах. Париські коні з парасолями можна вважати забавкою, але є й коні в капелюхах. В Японії, в Токіо трамваєві коні мають плетені з очерету капелюхи, звані Занґаґазу. Капелюхи ці похожі на капелюхи японських мужиків. У Шанґаї (в Китаю) коні мають двоякі капелюхи: дорожкарські коні мають на головах звичайні соломяні капелюхи, а коні заможніших властителів мають повстяні (фільцові) капелюхи, з отворами на вуха, по краях обложені корком, щоби доходив воздух. Заки такий капелюх наложать коневи на голову, мочать його в воді. На вулицях Пекіна можна бачити монґольські коні, які по старому монґольському звичаєви є зодягнені в довгі шати від ніг до голови. Такі коні пригадують коней середньовічних войовників зв. джерма із околиці Ніґру й озера Чад. Клясичною країною добре зодягнених звірят є Індія. Індійські магараджі на виїзд зодягають своїх коней або слонів просто казочно. Слони вкриті накривалами, що сяють дорогими самоцвітами (дорогоцінними каменями), а зубиікли позолочені.

—o—

ПРОВОДИР ДІДІВ.

У Бардієві (на Словаччині) помер Франтішек Вановшек, що 52 роки водив дідів із відпусту на відпуст, старався про їх вигоди й укладав їм молитви і пісні. Така служба оплачувалася Вановшкові знаменито. Бували дни, в котрих заробляв по 200 корон передвоєнних. Діставав не лише звичайну денну плату від кождого діда, але й процент від зібраної милостині. Він визначував місце кождому дідови та повчав сліпців, які в дану хвилю мають співати пісні або відмовляти молитви на голос. Щойно два роки тому закинув це ремесло й замешкав у свого внука на емеритурі. Гроші ховав старанно перед людьми і щойно перед смертю виявив, що в старім жупані має зашиті доляри і золото. Оставив маєток вартости около мілion чеських корон.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

„ПОВІЗ КАЗАННЯ НА ВЕНҐРИ"...

I.

В єґомосцеву спальню ввійшов ранісько по тихоньки піддячий Трофим, несучи пару вичищених „на ґлянц" чобіт.

— Що чувати, Трофиме? — питає єґомосць, відкривши очі.

— Таке чувати, прошу єґомосця, що все село не може з дива вийти. Гриця Перепічку піймали цеї ночі в Кільчицях нічліжани при конях та так збили, що ледви приліз на рачки до дому, ледви зіпає і певно вже з того не вийде...

— Добре йому так, каже єґомосць, най не краде... Вже стільки разів сидів у криміналі і ще його не навчило...

— Що сидів, то сидів, каже Трофим, то добрий коморник*).

— Тим то він і майна доробився і забагатів.

— Єґомосць!

— А що?

— Як прийде Дмитро за похорон годитися, то най хоч єґомосць добре кажуть заплатити, бо є з чого...

— Не будь дурний, Трофиме, ти на живім вовкови шкіру продаєш... Гриць щеж живий і певно вилижеться, бо його вже нераз добре набили і нічого йому не сталося. А ти про похорон верзеш і то так непристойно. Хібаж я лупій, щоб дерти за похорон...

*) Так називають злодіїв, що окрадають комори.

II.

Трофим вгадав. Гриця Перепічку цим разом кільчицька шляхта так спарила, що поломила всі ребра, відбила нирки, пробила леґені. Прикликали стару Варвару, щоби вимастила та все на свому місці поставила, бо колиб викрилося, при якій оказії його піймали, то готові знову під млин запроторити. Таксамо кільчицькі шляхтичі не подавали до жандармів, що його при конях піймали, бо так його справили, що певно вже більше красти не буде.

Гриць до тижня минувся... Найстарший син Дмитро прийшов до єґомосця говорити за похорон.

— Слава Йсу!

— Слава на віки! А що там, Дмитре?

— Зле, єґомосць, татуньо минулися цеї ночі.

— Ну?

— Похоронити треба.

— Певно, що так лишити не можна.

— Ми би хотіли, щоб похорон вийшов гарний: два парастаси, Служба Божа, панахида...

— Добре.

— А скільки єґомосць візьмуть? Хочемо парадного похорону...

— Скільки сам даси, я не люблю за похорон торгуватися... Похорон має бути парадний і такий він буде...

— Я прошу єґомосця даю двацять срібних.

При тих словах Дмитро поклав на столі двацятку.

— Добре, най буде двацять, каже єґомосць, ховаючи гроші до шуфляди стола. Отож: два парастаси, Служба Божа, на цвинтарі казання і панах...

— Ні, єґомосць, протестує Дмитро, най буде без казання...

— Не може бути, сину. Похорон має бути парадний, а без казання не можна.

— Єґомосць, я ще додам десятку, щоби без казання... і кладе Дмитро банкнот на столі.

Єґомосць відсуває гроші до Дмитра.

— Не може бути, голубе. Не хочу тебе кривдити, без казання нема парадного похорону...

— Ой, єґомосць, бігмє дам пятьдесятку, щоби лиш казання не було...

— Казала вельможна, що не можна — відрубав єґомосць і з тим відправив Дмитра.

III.

Та цю розмову в канцелярії підслухав Трофим і розніс по селі з тим додатком, що, мовляв, тим казанням єґомосць таке нацабанить Грицеві, що йому на тім світі ґірко гикнеться.

На похорон зійшлося все село. Кожне було цікаве почути, як єґомосць виправлятиме такого злодія, яким був Перепічка, на той світ.

Дмитро, тай уся рідня по кожнім парастасі просили єґомосця, щоби поминув казання, та коли він від цього не відмовлявся, то всі мали надію, що казання не буде.

Відбулася вся церемонія, аж зайшли на цвинтар. Вже заложили посторонки, щоби домовину опустити в яму, аж тут єґомосць перехрестився в голос і став говорити:

„Яке життя, така й смерть, або носив вовк, понесли і вовка! З чим ти, Грицю, станеш перед лицем Найвищого Судді? Який добрий вчинок промовить за тобою і т. д. і т. д.

А найближчий сусід Гриців і спільник у злодійстві не видержав слухаючи. Він нахилився над домовиною і застукав до неї пальцем:

— Чи ти чуєш, куме Грицю, як тобі піп цабанить?

Та це єґомосцеви не перешкодило скінчити казання. Хіба вже ніколи не трапиться така нагода зясувати своїм парохіянам на такім зразку душу лихого чоловіка, котрого нічого не могло направити аж до могили...

Люди слухали казання з захопленням, як ще ніколи, і жадному не дрімалося, як це буває в церкві.

Опісля ввесь день не було іншої мови, як про це казання...

IV.

На другий день дуже рано вбігає до єґомосцевої спальні піддячий Трофим наляканий на смерть:

— Єґомосць, нещастя!

— Що таке?

— Цієї ночі вивели злодії остання зі стайні нашого карого...

— А Бог би його побив, каже єґомосць, зриваючись. Став на швидку одягатися. Найкращого коня мені злодюги вкрали, хоч досі мене якось щадили.

Єґомосць вибіг на вулицю та йшов, поспішаючи, сам не знав куди. По дорозі питав стрічних, чи хто не бачив його коня... Стрінув і Панька Березу.

— Слава Йсу! А куди, єґомосць, так рано спішите?

— Хтось мені цеї ночі карого коня зі стайні вкрав, найкращого коня. Може ви, Паньку, знаєте, де він є?

— Я знаю, єґомосць, де ваш карий подівся, каже спровола Панько...

— Ой! Бог би з вас говорив, каже врадуваний єґомосць, кажіть швидко, де він подівся?

— Карий кінь повіз ваше вчорашнє казання на Венґри... Не зараз він вернеться...

Андрій Чайковський.

Мати: Коли дівчина хоче вийти замуж, то не сміє бути така перебірчива!

Дочка: Певно. Та лише тоді, коли він богатий, розумний і гарний, то я вибрала би зпоміж них першого ліпшого.

—o—

Мода.

— Що скажете про останню глупоту жіночої моди?

— Що це напевно не буде остання.

НОВА ІСТОРИЧНА ПРАВДА.

Тяжко зачинати фейлетон від фактичного факту, бо чогось так якось. . ., що ніхто не вірить у факти малого фейлетону, тільки в його зміст.

А всетаки це є факт:

Один з львівських Українців оглядав недавно Краків. Мав відпустку — то й міг, а мав охоту — то й оглядав. Оглядаючи ріжні старинні закамарки підвавельського города, натикувся на прогульку, зложену з більшої скількости інтелігентних невіст і ще інтелігентніших мужів. Причіпився наш Українець до них, бо вони мали провідника, який їм багато дечого пояснював.

От підійшла ця прогулька до гробівців заслужених людей.

— А чому вони не мають домовин? — питає якась бистроумна прогульківна.

— Українці забрали! — відповідає провідник, пускаючи при тім кілька сліз і скрегочуче зубами.

Ціла прогулька тяжко зітхає. Жінки плачуть, мущини затискають пястуки.

— То Українці так далеко загналися!? — дивується хтось, хто стільки чув про українсько-польську історію.

Наш Українець не мав часу запротестувати проти цього і добре, що не мав. Пощо розвівати страх перед Українцями, які в своїй войовничости загналися до Кракова, здобули його, позабирали що дорожчі „трумлі" і витявши козачка під Сукенницями, подалися в свій край. . .

Це, здається, було зараз після відомого чуда під мурами старого міста:

„Кеди Кара Мустафа,
Слинни вудз Кржижакув,
Здобивши Ржим і Париж,
Шедл просто на Кракув..."

Міста він тоді не здобував, бо до цієї функції історія призначила Українців.

Треба признати, що Поляки навіть у нещастю мають щастя. Колиб так був Кара Мустафа дохопився Кракова, то звичаєм „хрестоносців" вивіз би був у першу чергу все, що представляло собою якусь долярову вартість. Забрав би був золото, срібло, дорогі камені, дивани і килими, королівські вінці і клейноди. А Українці — здобувши Краків — забрали... трумни. Навіть корони Данила, що ніби має бути автентична, не рушили!

— Чи не дивний це народ?!... Чи не випадає вчити його цілими віками, щоб хоч трохи прийшов до розуму?! Адже факт зрабування порожніх домовин це одинокий випадок у всесвітній історії, від вигнання з раю, почавши!

Були випадки збезчещення могил великих людей, — наприклад: один вождь викинув кости другого вождя з гробу, були випадки, що хтось нищив могили борців за волю, але домовин ніхто не крав, крім Українців і то тільки в Кракові.

Не знав я про крадіж домовин у Кракові, так само, як і про саме здобуття. Але чи я маю про все знати?! Кожний день учить мене щось нового, кожна людина може мені щось неясного вияснити. Так було, наприклад, недавно з фактом різання дітей у Львові. Одна істерична історичка доказувала мені, що Українці різали маленьких дітей римо - католицького обряду. Не вживали до цього шаблі або бритви, якби це зробив правдивий Европеєць, але вмисно затупленних і подерблених ножів. Доказом цього мала бути одна маленька дівчинка, яку знайшли на сходах камениці, хоч і живу, але з окрівавленим носом.

Супроти цього я повірив, так як і вірю краківському „історикові" і його історії з „трумлами". — („Діло").

Галактіон Чіпка.

НАУЧКА.

У суботу зловив Василь Свердун у своїм курнику лиса. Як тарахнув його раз киликом, то лиш протягнувся. Здерши з теплого шубу, розпнув її, а через неділю висхла, як шкабря (тріска, скіпка). Одокія, його донька, просила, щоби подарував їй обліймувати (обшити) кинтарик (цурканка, кожушок без рукавів) — такий легкий, про свято та неділю. Василь трохи не здер шкіру з неї.

Що тобі в таких панцьких цурканках ходити? А ціба! Ти не видиш, що кулеші нема в хаті, але шьи щос ти си забагає?... Та і наш професор мудрий. Він гадає, що я зараз йому поклоню таку шубу за три корони. Найко зажде тросх. Я однако маю йти до „табелі" за якісь мацки, та озму у трое тілько — а що наименше пятку.

Василь вирушив з Шипота у четвер рано, та ледви добився на вечер до Вижниці. Переночував у Шльоми за два грейцарі.

У пятницю рано дав йому Шльома килішок нежурниці, а Василь вичистив йому за то стайню, нарубав дров, і приніс три рази води. Потім пішов до суду, сів на сходи — бо мав у „табелі" діло. Приходили пани, жиди й мужики, потім відходили, а Василь ждав „може закличуть", або вийде „пан табеля" самий. Почало вечеріти. Василь зголоднів добре. Як ще випив рано у Шльоми і закусив крішкою студеної кулеші з сіллю, так не мав більше нічого в роті.

Знав він Берка, що гандлює шкірами. Приходить, витягає шубу й дає Беркови.

Продаєш? — питає жид.

— Та відай, що не дарую— каже мужик.

— Що хочеш за ню!

— Петку.

— Ігій на твоє голови, ти, Іван дурний!

— Най буду я дурний — а що даш?

— Іди, не заважай мені тут.

— Ну прецінь?

— Говори як чоловік, а не як свиня, що хоче цілу руку з барабольом зісти!

— Ну, а півпета банка даш, ти шахраю?!

— Ти, мудю дурне! Я шахрай? Я тебе зараз на поліцію дам. Ти вкрав шубу, тай хочеш свою льоху мати за ню? Я тебе зараз навчу.

— Та не бійко си, я не вкрав. А що даш, таже правити можна.

— Пані поліцай, пані поліцай! Ану прошу сюди!

— А що тут є? — питає поліцай.

— Адіт, пане, палі... — зачав мужик, але жид перебив йому:

— Тихо, ти злодій! Дивіться, прошу, пан поліцай, цисе злодій украв шкіру і аби гадали купці, що вона його і не віддали на право до рук пана поліцая, править він за сиру шубку цілого лева.

— Як називаєшся? — питає поліцай мужика.

— Іван Коник.

— Відки ти?

— З Сергіїв.

— Чиє там польованє?

— Я, я прошу Бога свьитого (свитого) й вас пана поліцая, ади таки вам „не скажу", я... я, пане, чистий, я присягну, що сми не вкрав.

— Стій тут, я зараз прийду і будемо далі говорити.

А до жида каже поліцай по німецьки:

— Біжу до бурмістра і зараз прийду.

Коли поліцай відійшов, жид каже до мужика:

— Зараз підеш до твої хати, до „Іванової", ти знаєш? Я тебе навчу, за те шубки тільки жадати.

— Ну, а що би сте дали, пані Берку?

— Єк хочмим, на тобі одну корону тай з Богом.

— Єй, кайте си, люди! Це що мене найшло? Та вже дайте „гроника" (корону).

— На! Прошу вас, приходіть до мене май з шкірем, я купю, ми вже май зцакомі.

Василь стулив корону в жмени, та далі до шинку.

— Добре, що вихопився з рук паліцая... шлях би го трафив!

— Дайко мені горівки, купче!

— За кількі?

— За шустку.

— На.

— А оселедець маєш?

— Чому би не було? В мене все є.

— По чому оселедці?

— То панцкі, дорогі, тих ти не купиш.

— Чому бих не купив?!

— Та даш шустку за такий олевений оселедец?

— І... і га, за такий міціцкий (маленький) шустку?

— Марш, свиня, не бовтай своїм пальцем тут.

— Та що сердиш си, мой? Дай один оселедец, лиш аби був з молочком — хліб за шустку.

— На. Що зазираєш? В цех панцкі оселедці нема молочко ані икри.

Поживився Василь і вернув до дому. По дорозі повернув ще до „Мурованки", випив „кріглю" пива, купив пачку, папірки і сірник.

— Добрий ранок, пані учителю!

— Дай Боже здоровля. А що продалисьте шубку?

— Єй, дайте ми покі. Наш мужик доки не спариться, не дує на окріп.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЖАРТИ.

Міністерські кишені.

Час від 1815. до 1830. року, коли у Франції привернено королівство, називається „реставрація". До 1824 р. володів брат убитого Людвика XVI. що принял імя Людвик XVIII. Раз на міністерськім засіданні під головування короля міністер Корбієр забувся та поставив на стіл у присутности короля тютюнірку, а потім і хустинку від носа. Король сказав на те: Пане Корбієр, ви випорожнюєте ваші кишені?

— Ваша королівська величносте, далеко лінше є, коли про ваших міністрів говорять, що вони випорожнюють, ніж наповняють кишені?

Лекція географії.

В школі підофіцирів учитель пояснює, що в Південній Америці є країна Чіле, а в ній головне місто зветься Сантіяго де Кастелі.

— Що, всі добре зрозуміли? — питає.

— Так, точно! Все зрозуміли відповідають хором жовніри.

— Петренко, повтори, що я розказав.

— Ото, ваше благородіє, є така країна Гамерика, в якій є головне місто Чіле, де знаходиться сам дідвол на постелі.

---o---

Марк Твен мав приятеля, який радо читав його гуморески та подивляв їх.

Та сталося, що той приятель написав якесь оповідання та післав його до ріжних часописів. Вкінці, по довгому часі, якась газета видрукувала це оповідання. Молодий автор прийшов до Марк Твена з газетою в руці та сказав: „Будь ласка, прочитайте й моє оповідання. Зрештою, я переконався, що писати нариси й оповідання це не є ніяка штука".

Твен глянув на приятеля поважно та сказав йому на вухо:

— Та я прошу вас, не кажіть того нікому, не зрадьте нас!

---o---

Суддя: Чому ви вломилися у той склад?

Вломник: Чому я вломився? дивне питання! Прошу вас, пане суддя, попробуйте ви ввійти у крамницю, коли вона зачинена!

---o---

Батько каже, що треба псови відтяти хвіст, бо така мода. Малий Івась чує це й просить:

— Тату, не втинай Бурковї відразу цілого хвоста, відрізуй що дня по трошки, щоби його занадто не боліло.

---o---

Син скупого директора банку прочитав про св. Мартина, що свій плащ дав убогому.

Раз той син вернув без плаща додому.

— Що ти зробив із своїм плащем? — спитала мати.

— Я продав його якомусь убогому — відповів скромно син.

---o---

Власник автомобіля приймає на службу шофера та питається:

— Коли вживаєте повної скорости автомобіля?

— Лише тоді, коли я кого переїхав.

ДІТИ-ЗВІРІ.

В місті Лідс пед суддю привели двох хлопців, 8-ми і 9-тилітнього, які звичайним ножем живцем краяли куснями мясо з теляти. Теля було привязане без догляду. Ці два хлопці використали це й на бідному звіряти задоволили свою жорстокість, різали пасами шкіру теляти й мясо. Суддя малолітних Кокбори сказав на суді, що за 40 літ його служби, це перша така жорстока справа, яку йому прийшлося розбирати. Суд радив цілий тиждень, що зробити з такими дітьми! За той час віддали дітей на окремий відділ захоронки.

